

Geachte mevrouw van Ark,

Met deze brief reageren wij, NVVK, Landelijke Cliëntenraad, Sociaal Werk Nederland, VNG en Divosa, op de internetconsultatie over het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening.

Zoals wij in eerdere reacties op de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) hebben aangegeven¹, zijn wij verheugd met het feit dat het voorgenomen besluit een wettelijke basis creëert om gegevens uit te wisselen in het kader van de Wgs. Wij hebben lang op deze basis voor gegevensuitwisseling gewacht en vinden het een belangrijke en noodzakelijke stap. Al eerder hebben wij aangegeven dat voldoende financiële middelen onmisbaar zijn om goed uitvoering hieraan te geven.

Wij hebben het voorstel besproken met onze leden en ketenpartners. Uit deze bespreking kwamen aandachtspunten en randvoorwaarden naar voren die nodig zijn om de wet succesvol uit te kunnen voeren. Hieronder gaan wij kort op deze punten in. In de uitvoeringstoets, die wij voor het eind van het jaar beschikbaar stellen, reageren wij uitgebreid.

Signalen voor vroegsignalering

De AMvB wijst zes signalen aan voor de vroegsignalering van schulden. Energieleveranciers, drinkwaterleveranciers en zorgverzekeraars zijn crediteuren die op grond van huidige regelgeving verplicht zijn om betalingsachterstanden te melden bij gemeenten. Het voorgenomen besluit voegt een nieuwe vastelastencrediteur toe, namelijk de verhuurder. De AMvB biedt ook voor woningverhuurders de mogelijkheid om in het geval van betalingsachterstanden de contactgegevens van de huurder te verstrekken aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Hypotheekachterstanden als signaal

Hypotheekverstrekkers en banken worden in het besluit niet genoemd als melders van betalingsachterstanden, terwijl zij wel als een belangrijke vastelastencrediteur worden aangemerkt. De ervaring leert dat ook de groep inwoners met een koopwoning in een schuldensituatie terecht kan komen. Huisuitzetting van deze groep inwoners brengt hoge maatschappelijke kosten met zich mee, omdat zij vaak niet in staat zijn om een nieuwe woning te kopen en dus de (sociale) huurmarkt betreden. Het stabiliseren van de schuldensituatie, voordat deze problematisch wordt, is juist voor deze groep van belang. Om die reden pleiten wij er dan ook voor om ook hypotheekverstrekkers aan te wijzen voor het melden van betalingsachterstanden.

Achterstanden bij gemeentelijke vorderingen als signaal

Daarnaast worden betalingsachterstanden bij gemeentelijke vorderingen, bijvoorbeeld gemeentelijke belastingen, in de AMvB niet als signaal opgenomen. Gezien het ontbreken van een grondslag is het op dit moment voor gemeenten niet mogelijk om deze betalingsachterstanden te verstrekken aan de schuldhulpverlener, terwijl dit – in combinatie met andere signalen - wel een belangrijk signaal kan zijn over (beginnende) schulden. Daarom zien wij ook graag de mogelijkheid in de AMvB opgenomen om achterstanden bij gemeentelijke vorderingen als signaal aan te wijzen.

Inspanningsverplichting voor verhuurder

In de AMvB is opgenomen dat de verhuurder een inspanningsverplichting heeft om in contact te komen met de inwoner, voordat het signaal naar de gemeente wordt gestuurd. Gemeenten werken vaak samen met woningcorporaties in het kader van vroegsignalering en hebben afspraken gemaakt over de inzet van beide partijen. Dit lukt echter niet altijd en in het besluit ontbreekt hoe naleving van deze inspanningsverplichting wordt gecontroleerd. Wij pleiten ervoor in de AMvB op te nemen hoe hierop wordt gemonitord.

¹ - <https://www.nvvk.nl/k/news/view/9255/4331/reactie-nvvk-op-de-internetconsultatie-wijz-wgs-ten-behoeve-van-uitwisseling-persoonsgegevens.html>
<https://vng.nl/nieuws/vng-reactie-aanpassing-wet-gemeentelijke-schuldhulpverlening>
<https://www.divosa.nl/nieuws/wetsvoorstel-biedt-betere-basis-vroegsignalering-schulden>

Aanbod op elk enkele signaal tast dienstverlening aan

Wij vragen aandacht voor de verplichting voor gemeenten om ieder enkel signaal op te volgen, zoals beschreven in de voorgestelde wijziging van de Wgs. Wij maken ons zorgen dat deze verplichting niet alleen de werklast van gemeenten gaat bepalen, maar ook ten koste gaat van de kwaliteit van de dienstverlening.

Enkelvoudige signalen zijn niet altijd aan te wijzen als problematische schuldsignalen. Een betalingsachterstand van de waterrekening is immers vaak een lager bedrag dan een huurachterstand. Wij vinden het belangrijk inwoners met schuldenproblematiek zo vroeg mogelijk te bereiken en te ondersteunen. De ervaring leert echter ook dat het niet mogelijk en/of wenselijk is op elk signaal een huisbezoek af te leggen. De wijze van contact met de inwoner is niet vastgelegd in het besluit, zodat gemeenten ook telefonisch of schriftelijk een aanbod kunnen doen. Niet iedere werkwijze is even effectief.

Daarom moeten gemeenten en schuldeisers de mogelijkheid hebben om afspraken te maken over welke signalen worden doorgestuurd en hebben gemeenten de mogelijkheid nodig deze signalen zo nodig te combineren en verrijken. Op die manier kan de gemeente capaciteit en middelen inzetten om actie te ondernemen op de signalen waar een interventie daadwerkelijk effect heeft. Gemeenten hebben behoefte aan verrijking, hier gaan we in de uitvoeringstoets nader in. Op langere termijn kunnen gemeenten en schuldeisers de reeds opgedane kennis, kunde en ervaring inzetten om kwalitatief hoogwaardige signalen te onderscheiden.

Bij de toelichting is aangegeven dat de verplichting aan elk enkel signaal opvolging te geven voortkomt uit de AVG: gegevenslevering aan gemeenten zonder dat er iets met de signalen zou worden gedaan zou contrair zijn aan het doel en de bepalingen.

De AVG bepaalt als Europese wetgeving de wijze van omgang met persoonsgegevens. Dit betekent naar onze mening echter niet dat de lagere wet- en regelgeving zodanig gespecificeerd dient te worden, dat ook wordt bepaald op welke wijze de gemeente opvolging geeft aan het signaal. Opvolging aan een signaal kan immers ook zijn, dat wordt bepaald dat het signaal kwalitatief laag is en dus verwijderd dient te worden. Juist met inachtneming van de AVG is het niet wenselijk en buitenproportioneel om inwoners te benaderen op basis van een enkelvoudig en kwalitatief laag signaal.

Gegevens voor het besluit over toegang tot schuldhulpverlening

De AMvB geeft gemeenten de ruimte om gegevens over recidive en fraude te betrekken bij het besluit over toegang tot de schuldhulpverlening. Wanneer het college en de gemeenteraad hebben besloten om recidive en fraude te betrekken, ontstaat de mogelijkheid tot het ontvangen en verstrekken van gegevens tussen de gemeente en andere overheidsorganen.

Het betrekken van deze gegevens kan pas *nadat* de burger is ingegaan op het aanbod van de gemeente naar aanleiding van een signaal. Het voorgestelde besluit biedt geen mogelijkheid voor de gemeente om op voorhand een integraal klantbeeld te vormen. Wanneer dit wel mogelijk is, kan de gemeente beter bepalen welke inzet nodig is. Wij pleiten daarom voor de mogelijkheid tot verrijking van signalen met andere gegevens op het moment dat de gemeente het signaal heeft ontvangen.

Plan van aanpak schuldhulpverlening

De AMvB biedt de wettelijke grondslag om gegevens die de gemeente reeds op grond van de Participatiewet, de Jeugdwet en de WMO 2015 heeft verkregen, te gebruiken voor het plan van aanpak voor schuldhulpverlening wanneer dit noodzakelijk is. Tevens biedt de AMvB de mogelijkheid om binnen dit kader gegevens over het inkomen, vermogen en betalingsachterstanden bij andere overheidsorganen op te vragen.

Dit maakt dat de professional bij de totstandkoming van het Plan van aanpak de inwoner werk uit handen kan nemen, daardoor zal de uitval waarschijnlijk afnemen. Gezamenlijk ondersteunen wij deze aanpak. Wel baart het ons zorgen dat de benodigde (ICT-)infrastructuur om dit in te richten op dit moment nog niet beschikbaar is. Er bestaat zodoende een gerede kans dat in praktijk op korte termijn niet optimaal gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden die er wettelijk zijn. Wij

pleiten ervoor om met deze partijen in gesprek te gaan om gegevensuitwisseling systemisch mogelijk te maken.

Financiële gevolgen

De toelichting geeft aan dat de gevolgen van de AMvB voor de gemeente voornamelijk bestaan uit het opschalen van vroegsignalering en het ontwikkelen van structurele dienstverlening. Zoals eerder door onder andere VNG in bestuurlijke reacties voor de wijziging van de Wgs aangegeven², brengt dit uitvoeringskosten met zich mee en zijn informatiekundige voorzieningen nodig. Het doen van een aanbod aan ieder ontvangen signaal, vraagt forse extra uitvoeringscapaciteit. Daarnaast kan het in beeld hebben van een grotere groep kwetsbare inwoners met betalingsachterstanden tot gevolg hebben, dat er ook op andere vlakken in het sociaal domein meer kosten gemaakt zullen worden.

In de toelichting op de AMvB wordt aangegeven dat de wet budgetneutraal kan worden uitgevoerd, omdat de kosten voor de baten uit zullen gaan. Deze baten slaan echter - in tegenstelling tot de kosten - niet allemaal neer bij gemeenten. We gaan ervan uit dat een aanzienlijk gedeelte van de veronderstelde winst ook terecht gaat komen bij onder meer de leveranciers van vaste lasten en de Rijksoverheid. Voor het (kwalitatief hoogwaardig) uitvoeren van het wetsvoorstel pleiten wij voor het beschikbaar stellen van voldoende middelen.

Uitvoeringstoets

Wij zijn verheugd dat u ons heeft uitgenodigd om een uitvoeringstoets uit te voeren op de voorliggende wetsaanpassingen van de Wgs en de AMvB. Gezamenlijk voeren wij de eerste uitvoeringstoets op de AMvB uit. In deze uitvoeringstoets beschrijven wij wat financieel en procesmatig minimaal nodig is voor een effectieve implementatie en uitvoering.

Wij vinden het een voorwaarde om op voorhand te besluiten om een vervolg-uitvoeringstoets in gang te zetten waar de impact op de uitvoeringspraktijk, financieel gebied, het inwonersperspectief, de informatiehuishouding en het ICT-landschap, uitgebreid getoetst kunnen worden. De gestelde termijn voor de uitgevraagde uitvoeringstoets is hiervoor te kort.

Tot slot

Wij zijn voorstander van de stappen die door het kabinet en uw ministerie worden gezet om tot een adequate gegevensuitwisseling te komen die helpt om financiële problemen vroegtijdig te signaleren, het ontstaan van problematische schulden voorkomt en schuldzorgen effectief oplost.

Wij adviseren om de wijzigingen en nieuwe wetgeving op het gebied van schuldhulpverlening in samenhang te zien met de andere maatregelen die voortvloeien uit de Brede Schuldnaanpak. Deze AMvB en de Wgs zien we als een aanjager daarvan. Daarbij is het ook belangrijk dat inwoners tijdig over de nieuwe regelgeving worden geïnformeerd.

Gezamenlijk als ketenpartners en ieder afzonderlijk vanuit eigen expertise dragen wij graag actief bij aan deze beleidsdoelen.

Om te komen tot een uitvoerbare van dit Besluit, gaan wij graag met u in gesprek om de hiervoor beschreven aandachtspunten, de resultaten van de uitvoeringstoets en de gevolgen voor de branche nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Namens de besturen van

Marco Florijn
Voorzitter NVVK

Amma Assante
Voorzitter LCR

Eric van der Burg
Voorzitter SWN

Jantine Kriens
Directeur VNG

Erik Dannenberg
Voorzitter Divos

² <https://vng.nl/nieuws/vng-reactie-aanpassing-wet-gemeentelijke-schuldhulpverlening>